

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาสติและสัมปชัญญะในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท

ผู้วิจัย : พระครูสังฆรักษ์พิริยอุท ญาณวโร (อ่อนคุณ)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระมหาสุรชัย วราสโร (บูรณะวังศิลา) ป.ธ ๗, พธ.บ., M.A., Ph.D.

(Vedic Studies)

: ผศ.ดร. ณัฏฐ์ ศรีดี, ป.ธ.๙, พธ.บ. ศศ.ม., Ph.D. (Philosophy & Religion)

วันสำเร็จการศึกษา : ๓๑ / มีนาคม / ๒๕๕๘

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ ได้แก่ (๑) เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องสติและสัมปชัญญะในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท (๒) เพื่อศึกษาหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับสติและสัมปชัญญะในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท (๓) เพื่อศึกษาความสำคัญของการใช้สติและสัมปชัญญะในการดำเนินชีวิต โดยการศึกษาข้อมูลจากคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท ได้แก่พระไตรปิฎก อรรถกถาฎีกา และคัมภีร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น คัมภีร์วิสุทธิมรรค โดยการเรียบเรียง บรรยาย และตรวจสอบ โดยอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ

จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า สติและสัมปชัญญะ คือความระลึกได้ ความไม่เพเลอ การควบคุมจิต หรือความไม่ประมาท เป็นธรรมมีอุปการะมาก นั่นก็คือมีสติสัมปชัญญะอยู่กับทวาร ทั้ง ๖ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ในขณะที่มีอารมณ์มากระทบ หรือในขณะ พุด ทำคิด สติและสัมปชัญญะที่ได้จากการพิจารณาการปฏิบัติให้รู้เท่าทันกาย สุข ทุกข์ อุเบกขาอารมณ์ทางใจธรรมที่เป็นกุศลหรืออกุศลว่าเป็นเพียงสมมติ ไม่ใช่เขา ไม่ใช่เราไม่ยั่งยืน เกิดขึ้นมาแล้วเสื่อมสลายไป สติสัมปชัญญะจะมีหน้าที่เหมือนนายประตูเฝ้าคอยตรวจดูอารมณ์และจิตที่ผ่านเข้ามาทางตา หู จมูก ลิ้น กาย จนสามารถลั่นกรองความชั่วจากคำพุด การกระทำให้ลดน้อยลงจนเป็นอิสระจากตัณหา อุปาทาน

หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับสติและสัมปชัญญะ คือ สติปัฏฐาน ๔ สตินทริย สติสัมโพชฌงค์ สัมมาสติ สติพละ สติวินัย ศีล สมาธิ ปัญญา หิริโอตตัปปะ และหลักธรรมที่สนับสนุนให้สติสัมปชัญญะ คือ ภาวนา และ อัปมาทธรรม ส่วนอกุศลธรรมที่เป็นข้าศึกคือ ความประมาท และโมหะ ความหลง

ความสำคัญของการใช้สติและสัมปชัญญะในการดำเนินชีวิต คือการฝึกจิตให้รู้อยู่ปัจจุบันขณะ ซึ่งสัมผัสกับสิ่งที่เกิดขึ้นภายในและรอบๆตัว การควบคุมอารมณ์ที่ไม่น่าปรารถนามากระทบจิต คือการเจริญสติสัมปชัญญะ ซึ่งมีประโยชน์ทางด้านร่างกาย จิตใจ ปัญญา และทางสังคม คือสติ ซึ่งทำให้สังคมดำรงอยู่ได้ด้วยความรัก ความเมตตากรุณา

จากการศึกษาความสำคัญของการใช้สติสัมปชัญญะในการดำเนินชีวิต พบว่า สติและสัมปชัญญะเป็นรากฐานที่แท้จริงในการแก้ปัญหา ในทุกระดับ ช่วยให้มนุษย์สร้างสรรค์ประโยชน์สุขที่แท้ให้กับสังคมได้มากขึ้น ผู้ที่เจริญสติสัมปชัญญะจนบรรลุถึงขั้นสูงสุดได้ ถือว่าเป็นผู้บรรลุถึงประโยชน์แห่งตน และไม่มีกิจอื่นที่ต้องทำเพื่อตนเอง เพราะตัณหา การปฏิบัตินี้ช่วยคุณประโยชน์ในการดำเนินชีวิต

Thesis Title : A Study of Sati (Mindfulness) and Sampajañña
(Clear Comprehension) in Theravāda Buddhist Scriptures

Researcher : Phrakrusangkarak Pirayut Yānavaro (Onkoon)

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee

: Phramaha Surachai Varāsabho (Booranawangsilā), Pali VII,
B.A., M.A., Ph.D. (Vedic Studies)

: Asst. Prof. Dr. Naddhira Sridee, Pali IX, B.A., M.A., Ph.D.
(Philosophy & Religion)

Date of Graduation : 31 / March / 2015

Abstract

This thesis is of 3 objectives, namely they are, 1) to study the Viewpoint about Sati and Sampajañña in Theravāda Buddhist Scriptures, 2) to study the Doctrinal Principles Connected with Sati and Sampajañña in Theravāda Buddhist Scriptures and 3) to study the Importance Principles of Sati and Sampajañña in carrying the data from Theravāda Buddhist Scriptures Ti Pitaka Aṭṭhakathā Tikā and related Scriptures such of Visuddhimagga Scriptures by composing describing and checking by the experts

From the study, it is found that Sati and Sampajanna are the recollections the carefulness, the Controlling of the mind or the in carelessness which is the very helpful Dhamma that in to say the state of having Sati and Sampajañña existing the doors the eyes, the ears, the noses, the tongues, the bodies and the minds At the

moment at which the temperament touches or at the moment of speaking, doing and thinking, Sati and Sampajañña received from the consideration and the practice to realize the body the happiness, the suffering and mental UppakkhāArārom which is the Kusala or the Akasala as the Supposition, not being he or she and not being he, she, we which are not permanent, arising and extinguishing in the same way, It is the consideration in the pattern of Four Satipaṭṭhānas which are of the duties as the door Keeper who closely look of to the temperaments and the mind Coming through the eyes, the noses, the tongues the bodies up to being able to check the badness from the speech and the action and to Lessen them up to being free from the Craving, the Attachments

The Doctrinal Principles connecting with Sati and Sampajañña, are the Four Satipaṭṭhānas, Satindriy, Satisambajjhāya, Sammāsati, Sati Bala, Sati Vinaya Sila, Samādhi, Paññā, Hiri, Ottappa and the supporting Doctrinal Pineapples Bhāvanā and Appamada Dhamma Akusala Bhammas are Pamāda and Moha The Study importance principles of Sati and Sampajañña, carrying out the lively life is to the train the mind to recollect and to live at the present moment which touches the things arising inside and are around the body. The controlling of the un pleasurable temperament which attach the mind is the development of the mindfulness and the knowledge which are suffering for the body, the mind, the wisdom and the societies. That is to say the mindfulness which cause the societies to maintain with Mettā and Karuṇā.

From the study of the importance principles of Sati and Sampajañña in carrying out life, it is found that Sati and Sampajañña are real base in solving the life problems at every level to cause the human being to build up the really happy benefit. These who develop the mindfulness and Sampajañña up to attaining the highest happiness are called the attainment of their own benefits and are without other activities which must be done by them because of their cravings. This practice is successful for carrying out the practices life.